

Slovenski tednik

POŠTNA PLACANA V GOTOVINI

Leto III. Štev. II

Celoletna naročnina	280 Lir
Polletna	140 "
Posamezna številka	6 "
Za Jugoslavijo	2 Din

Gorica, sobota 15. marca 1947

RAZBOLELE MEJE

Mnogokrat smo našemu ljudstvu predložili vse težkoče, s katerimi se je morala boriti jugoslovanska delegacija v Londonu in Parizu. Primorsko ljudstvo, ki je v osvobodilni borbi enotno nastopilo ter se borilo proti nadmočnim silam dveh okupatorjev, je imelo v smernicah OF svoj program, ki ga je tudi izvedlo.

Danes ne more nihče očitati naši delegaciji, kakor tudi ne primorskemu ljudstvu, da ni zastavilo res vseh sil, ki so mu bile na razpolago za doseg svobode in vseh ciljev, za katere se je vedno zasužnjeni narod ob vseh prilikah in pod različnimi pogoji boril.

Nam vsem je ostalo še v živem spominu, kako so tov. Kardelj, Bebler in Vilfan odločno nastopili, ko je bilo treba pri zelenih mizah postaviti pred zastopnike zapadnih velesil zahteve po vsem ozemlju, ki pripada po vseh naravnih zakonih v okviru slovenskega naroda.

V osvobodilni borbi, kakor tudi na mirovnih konferencah so bile Sovjetska zveza skupaj z ostalimi slovanskimi državami tiste, ki so zagovarjale edino pravično rešitev problema Julijske krajine, to je priključitev k Jugoslaviji. Vsaka drugačna rešitev kot internacionalizacija Trsta in ostalega primorskega ozemlja pa ni bila v skladu z voljo ljudskih množic, ki si nikakor ne želijo vmešavanja tujih sil, ki imajo imperialistične in izkoriščevalne namene.

Reakcionarni slovenski list, ki ima kot podnaslov »katoliški tednik«, a mu je očitno mar le gola politika, se je v zadnji številki razpisal o vsem mogočem in nemogočem v zvezi z zahtevanjem naših krivičnih mej. Vprašali bi ga še enkrat, kje so bili za časa osvobodilne borbe, ko je bilo potrebno zastaviti življenje za obrambo vsake pediti slovenske zemlje? Tisti ljudje, ki danes to pišejo, gotovo niso trpeli s partizani, marveč so služili okupatorju ter izdajali naše narodne interese. Sedaj pa slepomišljajo z »idealnimi« rešitvami, kot z razširitvijo tkz. mednarodnega ozemlja itd.... V nasprotju z njimi ne poznamo nikakršnega »manjšega zla«, ki bi ga predstavljala takšna rešitev problema naših zapadnih mej.

Temu dragocenemu koščku naše Goriske, Beneške Sloveniji in Kanalski dolini s Trbižem se Jugoslavija potom svojega podpisnika mirovne pogodbe v Parizu ni odpovedala. Slej ko prej nas bodo vezale z Jugoslavijo srčne vezi na polju kulturnih dobrin. Veliki ideali, ki so svojstveni jugoslovanskemu ljudstvu, bodo še nadalje izžarevali svojo blagodejno moč na naš življenjski tedi v novih razmerah.

In tukaj bo ostalo naše ljudstvo, oslonjeno na demokratične množice Italije in sveta, ki jim prednjačijo slavni narodi Sovjetske zveze.

Ustanovni občni zbor Prosvetnih društev v Gorici

Naša društva ognjišča duhovne izobrazbe

S podpisom mirovne pogodbe so nastala pri nas nova vprašanja. Posebno velja to za mesto Gorico in za one vasi, ki jih je krivična francoska črta odrezala od svojega naravnega zaledja Jugoslavije. Izmed nešteto vprašanj, ki so danes za nas posebne važnosti, je zadeva naših kulturnih društev. Naša prosvetna društva, ki so se ravno v Gorici in njeni neposredni okolici po-

sebno razgibala ter v času enega in pol leta pokazala visok kulturni napredek, bi ostala sedaj truplo brez glave, če ne bi naše prosvetno vodstvo dalo 17 prosvetnim društvom, ki ostanejo pod Italijo, nov naslov ter jim nakazalo naloge za bodoče udejstvovanje. Sklicanje zastopnikov vseh teh prizadetih društev v Gorici je bila vsled tega nujna potreba.

V enotnosti je naša moč

V nedeljo, 9. t. m., so se sestali delegati vseh teh društev v prostorih Glasbene šole, kjer se je vršil ustanovni občni zbor prosvetnih društev. Na zborovanje je prišel tudi bivši predsednik PNOO-ja tov. France Bevk, zastopnik Prosvetne zveze tov. Drago Pahor, tov. Clemente, član Okrožnega odbora iz Trbiža in drugi. Po pozdravnem nagovoru tov. Nanuta, tajnika sindikata prosv. delavcev je povzel besedo tov. Bevk, ki je v imenu Izvršnega odbora SIAU za Jul. Krajino podal izčrpen pregled dogodkov pred in po podpisu mirovne pogodbe s posebnim ozirom na razmejitvene točke okrog Gorice. Posebno dramatično je zadel zbrane delegate opazka, ki je padla v daljnem Parizu, ko so naše zastopnike postavili pred alternativno: Ali hočete vojno ali mir? Če hočete mir, ste dosegli vse, kar se je dalo doseči. Nadalje je zborovalce dvignila opomba tov. Višinskega, ko je dejal: Kakšno klavno vlogo smo mi Slovani igrali še po prvi svetovni vojni in kakšno danes, ko mora svet z nami računati in nikakor ne more mimo nas. Predavatelj se je obrnil še na mlačeže in narodne klevetnike z besedami: »Oni, ki v tako usodnih trenutkih cepijo naše vrste, so v naših očeh pravi izdajalci, kajti samo v enotnosti je naša moč in naša rešitev«. In še: »Naša kulturna društva bodo tudi v novem okolju ognjišča naše duhovne izobrazbe. Globoka narodna zavest našega ljudstva bo orožje, ki nam ga nihče ne bo mogel odvzeti«.

Članica iniciativnega odbora tov. Dana je nato podala podro-

bno organizacijsko poročilo. V svojem referatu je pokazala na uspehe in napake organizacijskega dela ter nakazala nove naloge, ki nas čakajo v bližnji bodočnosti. Novo ustanovljeni odbor prosvetnih društev za Gorico si je zadal v prvi vrsti sledeče točke: Ustanovijo naj se nova društva, kjer so potrebna, treba je obogatiti društvene knjižnice, osnujejo naj se čitalne ure, predavanja, ki bodo dvignila kulturno raven naših vasi. V mešanih krajih, kjer živijo Italijani in Slovenci, kot n. pr. v Trbižu in Krmini, je potrebno, da se naša društva navežejo na Circole di Cultura s tesno povezanostjo na našo množično organizacijo SIAU. Ravnotako bodo gostovanja medsebojnih društev vedno dobrodošla in bodo rodila uspehe. Pravila ostanejo ista, v pravem oziru naj društva legalizirajo svoj obstoj. Sedež centralnega vodstva društev bo v Gorici. Referentka se je dotaknila še raznih tehničnih in finančnih zadev, fizkulture in mladine.

Političnemu in organizacijskemu referatu je sledila živahna diskusija, v katero so posegli razni delegatje in prosvetni delavci.

Kot naslednja točka dnevnega reda so bile volitve novega odbora prosvetnih društev. Enoglasno je bil izvoljen odbor, ki nam bo porok, da bo nova zveza v pravih delavnih rokah. Novo izvoljeni predsednik se je zahvalil za izkazano zaupanje ter se je obrnil do vseh delegatov, naj se strinjajo še krepkeje okrog odbora ZPD in uspehi ne bodo izostali.

Pozdrav italijanskega tovariša

Burno pozdravljen je nato povzel besedo tov. Clemente iz Trbiža, ki je pozdravil zborovanje v imenu italijanskih demokratičnih društev. Med drugim je dejal: »Kot smo se skupno borili v narodno osvobodilni vojni, tako se bomo tudi danes. UAIS je most, ki družijo demokratične množice Italije z nami. Tudi na prosvetnem polju boste dobili v nas ravno iste tovariše kot v času naše skupne borbe. Krivične meje ne smejo uni-

čiti naše zavesti in volje do našega političnega in kulturnega poleta, ki se naslanja na napredne sile vzhoda. Imperialisti, ki hočejo netiti sovraštvo, bodo prej ali slej imeli zlomljeno hrbtnico. Ko bo ljudska oblast tudi v Italiji prišla do veljave, takrat bodo padle tudi krivične meje. Že danes pa je bratstvo slovenskih in italijanskih demokratičnih množic dejstvo, ki bo ustvarilo zdrave temelje za naš politični in kulturni razmah«.

Slovenska kultura ostane

Končno je spregovoril še tov. Drago Pahor v imenu Prosvetne zveze iz Trsta. Uvodoma je dejal: »Iz današnjega običnega zbora bom odšel popolnoma pamirjen, kajti videl sem, da je to zborovanje pokazalo, da nismo več narod hlapcev, ampak narod junakov. Globok vtis, ki sem ga danes dobil v vaši sredi, nam bo porok, da bodo Slovenci tudi

med dvema stoloma, ki hočejo razdvojiti našo narodno skupnost, imajo samo eno pravo pot ali pa — jih bo naš narod izpljunil. Tretje rešitve ni! Kakor se ni raznim Churchillom posrečilo ustvariti kje pri Kostanjevici železni zazor, ki bi zaprl naprednim silam nadaljni razvoj, tako bo poskrbel demokratični blok, da bomo naše postojanke še bolj okrepili po celi zemeljski obli. Z visoko dvignjeno glavico ter trdno hrbtnico bomo odhajali iz tega občnega zbora,

kajti zdrave demokratične ideje ne bodo več mogli uničiti. Obisk italijanskih naprednih množic v Jugoslaviji ter množičen dohod mladine na progo Šamac - Sarajevo nam je ponoven dokaz, da ne bo nihče več mogel uničiti demokratičnih sil v Evropi in svetu, ne Churchill in ne De Gasperi«.

Med vzkliki bratstva italijanskih in slovenskih množic je predsednik okrog 2. ure popoldne zaključil to važno zborovanje.

Pozdravni pismi

Iz zborovanja sta bili odposlani sledeči pismi:

Vladi Slovenije — Prosvetni
oddelek
Ljubljana

Pozdravno pismo Slov. Prosv.
Zvezi
Trst.

Pošiljamo Vam iskrene pozdrave z ustanovnega občnega zbora Zveze slov. prosv. društev v Gorici, dne 9. marca 1947 v imenu delegatov 17. prosv. društev, ki po krivični francoski črti spadajo pod Italijo.

Obljubljamo Vam, da kljub temu dejstvu naše kulturno delo ne bo zaostalo, temveč da se bo razvijalo še močnejše naprej po svetlih tradicijah našega dosedanjega kulturnega dela na Primorskem in narodno osvobodilne borbe.

Čeprav nas bo delila francoska črta, ne bo mogla deliti naše kulturne celote od ostalih delov Primorske, ki gredo pod Jugoslavijo in ne kulturne povezanosti z vso Slovenijo in Jugoslavijo ter z našim kulturnim središčem Ljubljano.

Odbor ZSPD v Gorici.

Odbor ZSPD v Gorici.

POLITIČNI PREGLED

Zasedanje Sveta zunanjih ministrov v Moskvi

Pretekli torek je Svet zunanjih ministrov pričel v sovjetskem glavnem mestu z delom mirovne pogodbe z Avstrijo in ureditve nemškega vprašanja.

Zasedanje se vrši v moskovskem »Domu letalcev«, ki je za to priliko okrašen z zastavami Zveze sovjetskih socialističnih republik, Zedinjenih držav Amerike, Velike Britanije in Francije.

Sovjetsko delegacijo vodi Molotov; sestajajo jo Višinski, Gusev, maršal Sokolovski, Smirnov in Semenov.

Delegacija Zedinjenih držav Amerike: zunanji minister g. Marshall (šef delegacije), gg. Cohen, Murphy, Bollen, Dulles in general Clark.

Britanska delegacija: zunanji minister Bevin (šef delegacije), gg. Hood, Hool - Puds in Dickson.

Francoska delegacija: zunanji minister g. Bidault (šef delegacije), general Catroux, gg. Couve de Murville, Alphand in Saint-Ardouin.

V Moskvo so prispeli tudi številni predstavniki tujega tiska in radia.

...

Molotov je ob otvoritvi moskovske konference imel kratek govor, v katerem je dejal:

»Gospodje, v imenu vlade Sovjetske zveze in v svojem imenu pozdravljam voditelje delegacij Velike Britanije, ZDA in

Francije — gospoda Revina, gospoda Marshalla, gospoda Bidaulta in njihove pomočnike, ki so dospeli v Moskvo zaradi sodelovanja pri delu Sveta zunanjih ministrov. Med našim zadnjim sestankom v New Yorku smo napravili program za to zasedanje. Razpravljati moramo o vrsti važnih vprašanj, ki se tičejo mirovne pogodbe z Nemčijo in izdelave mirovne pogodbe z Avstrijo. Naloge, ki so pred nami, niso lahke. Imamo trdno podlago za skupno delo, predvsem zgodovinske sklepe o Nemčiji, ki so bili sprejeti na konferencah zaveznikov na Krimu in v Berlinu. Naši namestniki v Londonu in Kontrolni svet v Nemčiji, ki so imeli nalogo pripraviti vprašanja v zvezi z izdelavo načrta mirovne pogodbe z Nemčijo in Avstrijo, so izvršili veliko in koristno delo in nam predložili v razpravo nujno potreben material in priporočila.

Dovolite mi, da želim uspeha konferenci, ki pričinja danes z delom. Sedaj moramo preiti k tekočim zadevam«.

—:—

Kakor poroča nadalje Telegrafska agencija Sovjetske zveze (Tass), so se zunanji ministri dogovorili, naj njihovi namestniki v Moskvi nadaljujejo delo, ki so ga pričeli v Londonu glede Nemčije in Avstrije. Namestniki so: za nemško vprašanje: A. J. Višinski (ZSSR), Murphey

(ZDA), Strang (Velika Britanija) in Couve de Murville (Francija); za avstrijsko vprašanje: Gusev (ZSSR), general Clark (ZDA), Hood (Velika Britanija) in Paris (Francija).

Višinski je podal referat o posvetovanju namestnikov zunanjih ministrov glede Nemčije. Namestniki so ugotovili, da bi bilo primerno priporočiti Svetu ministrov razpravljanje o teh vprašanjih: 1) demilitarizacija, 2) denacifikacija, 3) demokratizacija, 4) ekonomska načela, 5) reparacije, 6) razseljenci, 7) teritorialna reorganizacija in 8) ustanovitve centralnih upravnih organov.

—:—
Moskovski radio je napovedal

Češkoslovaško-poljska pogodba

Na dan, ko so se v Moskvi sestali zunanji ministri štirih velesil, da rešijo nemško vprašanje, sta Češkoslovaška in Poljska podpisali v Varšavi pogodbo o prijateljstvu in medsebojni pomoči. Ta pogodba nima nič skupnega s formiranjem kakšnega bloka; nasprotno, z njo se hoče le utrditi in zagotoviti trajen mir v Evropi. Obe državi želita sedaj, ko začne razprava o nemškem vprašanju v Moskvi, prispevati k ureditvi povojnih evropskih problemov.

[Sovjetska zveza proti omešavanju o notranje zadeve Madžarske republike

Ameriški general Veeas (predstavnik v zavezniški kontrolni komisiji na Madžarskem) je v pismu, ki ga je poslal namestniku predsednika zavezniške kontrolne komisije, generalu Sviridovu, očital, da ogroža demokracijo, ker se vmešava v preiskavo o zaroti na Madžarskem.

Na to pismo je poslal general Sviridov odgovor, ki se med drugim glasi: Demokracija red in madžarsko vladno je ogrožala protiuslavna in protirepublikanska zarota, ne pa stranke manjšine. Očitki, da bi hotelo sovjetsko vrhovno poveljstvo odvzeti stranki malih posestnikov zakonito oblast in uvesti diktaturo manjšine, so neosnovani. Madžarske oblasti so že končale preiskavo o zaroti in sedaj

da se bo vprašanje Nemčije neodvisno rešilo sporazumno v interesu miru in demokracije.

In tudi miroljubni narodi vsega sveta upajo, da bo delo konference kronano z uspehom. Zato apelirajo na zavezniško enotnost, ki mora iziti iz moskovske mirovne konference še okrepljena.

Z mirovno pogodbo z Avstrijo in ureditvijo nemškega vprašanja bo obenem dosežena dokončna sistemacija odprtih vprašanj v Evropi, ki jih je zapustila vojna.

—:—
Sedaj razpravlja Svet zunanjih ministrov o poročilu medzavezniškega kontrolnega sveta za Nemčijo.

Predsednik češkoslovaške vlade Klement Gottwald je ob priliki podpisa v prestolnici Poljske izjavil, da predstavlja zveza med Poljsko in Češkoslovaško skupno z zvezo z Jugoslavijo močno poročilo mirnega razvoja. Pogodba temelji na skupni zvezi s Sovjetsko zvezo, ki ji slovanski narodi dolgujejo zahvalo za svojo osvoboditev in neodvisnost. In predsednik poljske vlade Zyrankiewicz je rekel, da je ta pogodba zgodovinskega pomena in velik prispevek za varovanje miru na svetu.

obravnavajo vso stvar neodvisno demokratično sodišče. Zato ne morem privoliti v predlagano skupno preiskavo, ker bi to pomenilo odkrito vmešavanje v madžarske notranje zadeve in prekršitev zakonitih pravic narodnega sodišča Madžarske republike. Vaše vmešavanje v zadevo Bele Kovácsa (poslanec, aretiran, ker je aktivno sodeloval pri formiranju ilegalnih antisovjetskih terorističnih skupin in pri organiziranju vohunstva, naprjenega proti Sovjetski zvezi) ne morem smatrati drugače kot za poizkus kršitve zakonitih pravic sovjetskih okupacijskih oblasti, da branijo svoje oborožene sile, ki so na ozemlju Madžarske in zato odklanjam takšno vmešavanje vlade Zedinjenih držav Amerike.

Mednarodni teden žen v Gorici

Kljub krivici, ki je zadela Gorisko, so naše žene ravno v tem tednu, ki je posvečen ženi, pokazale vso predanost in ljubezen do velikih vprašanj mimo katerih ne morejo brezbržno tudi goriske žene. V skupni borbi so se srečale slovenske in italijanske tovarišice ter si postavile v program dve najvažnejši točki: demokracijo in mir.

V soboto, 1. marca, se je vršilo »Pri zvezdi« množično zborovanje, na katerem je govoril bivši predsednik PNOO-ja za Trst in Slov. Primorje, slovenski pisatelj tov. France Bevk. V diskusiji so se obravnavala razna vprašanja ter je bil soglasno sprejet program mednarodnega tedna žen.

Naslednji dan, nedelja, se je v okviru mednarodnega tedna vršilo gostovanje Slovenskega narodnega gledališča z igro: »Tako tudi bo«, katero je spisal ruski pisatelj K. Simonov in ki je izpadla v vsakem oziru kar najboljše.

V ponedeljek je bila darovana slovenska maša za dušnice za vse padle borke; popoldne je bil prirejen čitalni večer, na katerem so se čitali odlomki iz Gorkega ter je bila prikazana v pravi luči vloga sovjetske žene.

V torek 4. t. m. so se zbrale »Pri zvezdi« matere, žene in sestre padlih partizanov, kjer jim je v srce segajočem govoru tov. Poletto izrazil vso hvaležnost mladini in ostalega goriskega ljudstva za njih doprinos v osvobodilni borbi. Ob tej priliki so bile poklonjene junaškim materam in ženam prve pomladanske cvetke. Sledila je skromna zakuska. Med petjem partizanskih pesmi se je zaključil ta pomemben večer.

V sredo popoldne se je vršilo zelo zanimivo predavanje o vzgoji otrok, ki ga je držala tov. Persičeva, katero je zbudilo med navzočimi ženami občno pozornost in odobravanje. V italijanskem jeziku je predavala prof. Perco. Sledila je živahna diskusija.

Četrtek je bil posvečen tisku in propagandi.

V petek, predvečer praznika žen, so zagoreli po vseh okoliških gričih kresovi.

V soboto so bile mestne ulice polne letakov, ki so oznanjali veliki dan. Ravnotako je množica živobarvnih lepakov spominjala vse naše ženstvo ter javnost, da se danes po celem svetu praznuje 8. marec, mednarodni dan žen.

na.

V nedeljo se je v dvorani Sport Centra na Katarinijevem trgu vršila množična proslava, katere se je udeležilo precejšnje število naših žen in ostalega občinstva. Slovesnost je otvorila tov. Davorina ter dala besedo tovarišici Marinki, ki je v daljšem govoru orisala pomen naše borbe za svobodo ter delež, ki so ga imele naše žene v tistih odločilnih letih za naše politično in kulturno življenje. Sledila ji je v italijanskem jeziku tov. Romilda, nakar so izvajali pionirji iz Tržiča razne igrice in balet. Izvajanja mladih furlanskih tovarišev niso bila na tisti višini, kakor si jih naše gorisko ljudstvo želi. Naši ljudje so bili nekoliko razočarani, ko so videli, da niso nastopili slovenski pionirji. To pomanjkljivost je treba grajati in bi bilo želeli, da bi prihodnjič ASIZZ podobne prireditve bolj organiziralo. To vrzel je nekoliko zamašila tov. Kazimira, ki je z velikim občutkom recitala par Kajuhovih pesmi. To je pa tudi bilo vse.

Zvečer je plesna zabava privabila mnogo mladine ter goriskega občinstva, ki so ob zvokih odličnega šempeterskega orkestra rajali do pozne noči. Agilne goriske žene so pridno prodajale značke in brošure, ki jih je občinstvo obeh narodnosti v veliki meri kupovalo.

... in na deželi

Vse vasi naše Goriske so praznovalle 8. marec ob veliki udeležbi naših žen in ob velikem navdušenju. Poročila, ki smo jih prejeli iz bližnje goriske okolice, nam pričajo o razumevanju goriskih žen do tega mednarodnega praznika, ki bo še bolj utrdil vrste naprednih žen po zboljšanju njih socialnega, kulturnega in političnega položaja.

Posebno važni so bili sestanki in prireditve v Renčah, kjer se je tudi nabralo preko 1.000 lir za sirote in večja količina živila. Vasi Miren in Šempeter so se častno oddolžile, njih prireditve so bile dobro obiskane in so žele popoln uspeh. Preserje na Vipavskem je priredilo lepo kulturno prireditev ter nabralo na prostovoljnih prispevkih 5000 lir. Ravnotako so žene iz Kanala, Anhovega, Liga in Lovišč priredile poučne sestanke ter zbirale prostovoljne prispevke. Med najbolj aktivne žene mednarodnega tedna lahko štejemo žene iz Do-

blarja in Sela. Napreden Kobarič je tudi svečano praznil mednarodni dan žena. Kulturni nastop je izpadel prav dobro ter se je nabralo tudi 5000 lir za vojne sirote. Ravnotako niso hotele zaostati druge vasi Kobariškega in bovškega okraja. Posebno se je izkazala vas Srpenci, ki je posvetila cel teden raznim sestankom, nabiralni akciji, predavanjem i.t.d.

LJUDSKI ODPOSLANCI novega goriskega okraja so zborovali

V nedeljo, 9. marca so se zbrali v Ajdovščini odposlanci Osvobodilne fronte, da razpravljajo o delu in nalogah, ki stojijo pred odbori OF v svrhu izvedbe petletnega gospodarskega načrta. V pričakovanju skorajšnje priključitve k Jugoslaviji so se tega zasedanja prvič udeležili tudi zastopniki OF iz cone A.

Namesto tov. Dujca, sekretarja OF novega goriskega okraja, katerega so ravno tiste dni zaprle policijske oblasti iz Gorice, je podal tov. Roman Albreht obširen pregled dela, ki ga bodo izvršili aktivisti OF na gospodarskem polju.

Po načrtnem gospodarskem referatu se je vnela živahna diskusija, v katero so posegli razni delegatje. Zastopnik Brd je podčrtal potrebo po takojšnji vpostavitvi prometnih zvez med Brdami in ostalim zaledjem novega goriskega okraja. Sledila sta še gospodarski in organizacijski referat, nakar je bila soglasno izglasovana protestna resolucija zaradi aretacije tov. Dujca (ko to pišemo je tov. Dujc že na svobodi. Op. uredn.).

Ob zaključku je bilo odposlano pozdravno pismo Izvršnemu odboru OF iz Slovenije.

SODIŠČE JE OPROSTILO tov. Dujca, katerega je pred dnevi aretirala civilna policija

Dne 7. t. m. je civilna policija v Kojskem aretirala tov. Dujca, političnega preganjanca in odličnega borca za svobodo, čes da ni imel osebnih dokumentov v redu. Obtožili so ga tudi, da je brez dovoljenja organiziral ljudsko zborovanje v Kojskem.

Na razpravi, ki se je vršila dne 12. t. m. v Gorici, je sodišče tov. Dujca oprostilo. Civilna policija pa je po razsodbi sklonila glave in poražena odšla iz sodne dvorane.

Danilo se je. Sprva se je iz bele megle prikazala siva glava resnoga Krna, nato pa ploščat, rdečkast hrbet Rdečega roba in vzpetine in skalovja krnskega pogorja, po katerem je polzela in se prekopicavala, podobna beli, brezkončni pajčevini, megla, ki je rila in izginjala v planine. Sonce je zasijalo v jutranjo roso. Pred šotorko, ki je pokrivala vhod temačne, v skalo vdolbene votline, je sedela trojka in nemo, zaskrbnjeno zrla v belo odejo, ki se je valila na planine, s planin na gričevja in se izgubljala v dolino, ki se je lesketala v sončnem jutru.

»Huda bol!« je po dolgem molku vzkliknil Zdravko in namrdnil belo čelo, pod katerim sta se v dekliskem licu nahajali dve jamici, ki sta mu krasili obličje in ga delala tako simpatičnega. »Huda bol!«

»No, kaj huda! Prebili smo se dosedaj, prebili se bomo še odslej! Domobranci, Lahi, Četniki, Mongolci... skušajmo še Švabe... Sicer... Ah, kaj huda, kaj! Pogum... bombo, kar rafalov! Nič strahu. Hrbet nam varujeta protitankovka in poročnikova težka breza, pobočje Krna Stane s svojo četo... Tu, no, tu

SAŠA VUGA:

nad kanalom smo pa mi... Kar naj se pokažejo, zelenci!«

Milan, širokih pleč, ozke brade, je izpregovoril z zamolklim, a upanja polnim glasom, odvrnil ogorek cigarete in si popravil čop svetlih las, ki so mu padali na naočnike. Ozrl se je na Ninč, ki je slonel ob steni, strastno pušil cigareto in si ogledoval mrko gorovje, ki se je bočilo nad sotesko in se spuščalo z gramoznim pobočjem na Sleme planino, do pastirskih koč.

»Nini, imaš še eno?«

»Ne!« se je oglasil, kakor prebujen iz sanj. Visok, leporasel fant je bil. Kodraste, plave lase mu je pokrivala čepica, nekoliko v stran potisnjena.

»Ne! Na... če hočeš, pa mojo vzemi! No, kar vzemi!« Nato se je znova zagledal v sinje nebo, v skale, v sonce, ki je začelo prepekati, v sotesko, na koče Sleme planine in se zamislil.

Izpod Rdečega roba je odmevala žalostna, otožna pesem, ki so jo peli pritajeni glasovi, pesem, ki je spominjala na dom, na dekle, na majske noči, na mlad.

TROJKA

Nini se je ozrl na Rdeči rob in se nasmehnil. Milan je nehal kaditi in gledal nemo predse. Zdravko pa je razkačen vzkliknil: »Pojej, še pojej mi! Da bi jih... Nemci pa napredujejo... So že v Krn vasi... oni ti pa pojej... Lepa reč!... Ah! Nervozno je zgrbančil čelo. Vzel je ogorek iz Milanovih rok in začel kaditi. Nini pa se je zopet nasmehnil. Kar pesem utihne, nenadoma, kot je začela. In v poletno, jasno nebo se dvigne glas, ki trepetaje poje o daljni Bosni, o belih vasicah, o zvestih ljubicah, o plesih pod zvezdnatim nebom, o šušljajočem klasju, o temnih šumih. Glas se je spajal s toplim vetrom, odmeval in izginjal. Milan je bil prevzet. Vstal je, se približal Ninči ter se naslonil na steno skale. Za njim se je vsedel na nakopičeno kamenje. Zdravko: »Lepo, da... res lepo... prepeva!« je šepnil, ginjen. In vsi trije so zrla na skale, izza katerih so doneli žalostni, otožni bosanski glasovi, ki so peli, peli. Kar jih s sladkih sanj prebudi oster krik kurirja: »Pozor! Švabi prihajajo! Halo, bje-

(V spomin na sovaščane, ki so padli 1. 1944 na Krnu)

da! Varčevati z municijo, streljaj na petdeset korakov! Meriti točno. Kosovelovci in Garibaldinci bodo kmalu tu! Pogum, zdravo!«

»No, pa dajmo se!« je v odgovor zaklical Zdravko. Mlada ki je zavrela, izločila razburjenost in strah ter zavladala z mirnim tokom po mladem telesu.

»Ti, Milan, boš streljal! Dobro meri... majhni rafalčki... Maksimum pet nabojev! Pet nabojev hkrati! V trebuh, če hočeš glavo! Ko ga vidiš, zelenca, kar izproži! No, saj veš, kot po navadi. Evo, Ti, Nini, mu pa bodeš podajal saržerje. Tu, zleknen bodi, za zidom se tišči! Jaz bom pa s parabello, bombo in daljnogledom opazoval!« Izvlekl! so iz votline mitraljez in ga naperili v sotesko.

»Tu naj bo!« Ninč je pritegnil zaboje metkov, repetiral svojo pištolo in jo vtaknil v torbico. Nato se je vlegel za kamenit nasip in čakal. Isto je storil Zdravko, ki je položil brzostrelko v špranjo, okvirje in bombe pa poleg sebe. Milan pa se je

sklonil; počepnil je in se usedel za mitraljez.

Ko se je sonce povzpelo na sredino modrega neba in pripekalo na skale, pečine, gričevja, ko se je celo miška, ki je čepela na soncu, umaknila v skalo, je začela divja borba. Prvi strelji so padli na robu planine, ob umiku obrambnega bataljona. Podolgovati rafali nemških šarcev so se vzpenjali do vrhov in odmevali v dolino. Bili so kot pošastni krohoti, kot izbruhi podzemskoga, strašnega bitja. Vmes pa se je razlegalo nagajivo tiktakanje težke brede in silne eksplozije granat.

»Smo že tam, kjer ni mih!« je vzkliknil Milan, sunil Zdravka in Ninč, jim namignil z ozko brado in se priklonil: »Nemci!«

Mladenica sta zrla v ozko sotesko. V daljavi, skoraj še na Sleme planini, so se zelene postavne dvigale in vzpenjale po skalovju. Napravile so ovinek, izginile izpred oči in se prikazale bliže. Zdravko je naperil naljnogled. Opazoval je, škrtal z zobmi. Podal ga je Ninči. Jel je gledati: »SS-ovci! Mašin - pištola... z zaviranimi rokavi... 30, 32...«

Nato je začel gledati še Mi-

GOSPODARSKE RAZMERE V BOVŠKI DOLINI

Pod visokimi alpami obdanimi s temnimi zelenimi gozdovi pod Kaninom Rombonom in Polovnikom, se odpira bovška dolina z lepim trgovcem na sredini. Ni čuda da je Bovec znan kot idiličen kraj za letoviščarje, ki si želijo v tem kotičku slovenske zemlje na zahodnih mejah okrepiti svoje moči in zdravje v čistem planinskem zraku, kjer dvigajo hribovisko v zrak svoje vrhove. Že v predvojni dobi je tujski promet na Bovškem znašal preko 200 letoviščarjev letno. Z gradnjo planinskih koč, trasiranjem potov s kačipoti in popravilo gorskih stez, se bo tujski promet gotovo dvignil, kar bo v veliki meri prispevalo k gospodarskemu procvitu kraja.

Bovčani so po večini mali živinorejci, ki premorejo poleg nekaj ovc in koz največ eno ali dve govedi ter živijo precej skromno življenje. Drugače si morajo iskati tudi postranskega zaslužka, po največ v rajbeljskem rudniku. Zlasti skopo je narava obdarila prebivalce vasi Log pod Mangartom in Srtme pod Predilom. Ti se že od nekdaj preživljajo skoraj izključno od dela lastnih rok. Komaj 14 letni moški morajo na delo v rudnik, dočim se žene ukvarjajo z obdelavo malega koščka pešene zemlje, kjer pridelajo nekaj krompirja. Praznik si privoščijo komaj o Veliki noči in drugih večjih praznikih.

Spomladi, ko ozelenijo travniki in so nižinski pašniki že popašeni, ženejo Bovčani drobno in drugo živino na planine, kjer ostanejo do pozne jeseni. V višjih skalnatih rebrih gora pasejo koze, v položnejših sončnih polih pa se pasejo ovce in govedo.

Bovčani se še do danes poslužujejo zastarelega fevdalnega sistema upravljanja planin in pašnikov; do občinskih pašnikov, zlasti planin nimajo namreč pravice vsi vaščani. Užitniško pravico do paše za ves čas »cvetja« — to je v dobi najboljših paš, od srede meseca junija do srede meseca septembra, ko cvete — ima največ dva do pet zasebnikov. Oni vaščani, ki želijo gnati živino na planine morajo tem odstopiti štiri dni prve molže kot odškodnino za pašo. Dva dni molže gre za plačilo mlekarjev in en dan za ognjišče »kotel«, ki je po navadi last omenjenih zasebnikov. Tako da gre cel teden prve molže v korist drugih. V planinah izdelujejo dober ovčji sir in znano bovško skuto, ki jo zamenjajajo s sosednih krajev kot na Kobariškem in v Benečiji za druge živ-

ljenjske potrebščine ali jo prodajajo izven bovškega okraja za drag denar.

V jeseni, ko priženejo živino iz planin v dolino, priredijo Bovčani po navadi vaški praznik z zabavo in zakusko. Ob tej priliki urejajo tudi zaključne račune paš in se poslužujejo še vedno starinske mere v funtih.

Posnemanja vredni so podjetni Čezsočani, ki so si že lani zgradili moderno planinsko stajo, ki sprejme v svoje okolišje okrog dvesto glav drobnice. Zraven so prizidali prostori za izdelavo sira in skute in skladišče za mlečne izdelke, kakor tudi stanovanje za mlekarja. Vred-

nost izvršenega dela znaša danes okrog 1.200.000 lir. Vsa dela razen tehničnih delavcev in nabave gradbenega materiala, za katerega so najeli krog 400.000 posojila, so izvršili s prostovoljnim delom. Letos mislijo planino spopolniti z napeljavo 1 kilometer dolgega vodovoda od izvira. S tem bo živina preskrbljena z dobro pitno vodo.

K razvoju in napredku mekarstva in planšarstva na Bovškem bo vsekakor mnogo doprineslo načrtno gospodarsko in ureditev planin v prvi petletki. V načrtu je tudi gradnja elektrarne in druga javna dela na Bovškem, ki bodo dala delo in zaposlitev vsem onim, ki so danes navezani na Raibelski rudnik.

Šempeter pri Gorici

Proslava 8. marca

Tudi naša vas je na slovesen način praznovala mednarodni dan žena. Tov. Marinka, članica tajništva AFŽ za goriški okraj, je v daljšem, dobro zamišljenem govoru, prikazala zbranemu občinstvu, ki je do zadnjega kotička napolnilo dvorano, pomen tega dneva ter zbudila med ženami naše vasi razumevanje do petletke, ki bo dala mladi demokratiki Jugoslaviji nov podvig pri obnovi. Vedri in srečni obrazi Šempetercev izražajo pripravljenost, da se takoj pristopijo k gradnji v novi domovini Jugoslavije.

Dobro podani nastopi pionirjev ter ubrano petje ženskega zbora in godba je pripomogla, da se je slavje med splošno zadovoljnostjo in odobravanjem zaključilo v kar najlepšem redu in doseglo svoj namen.

Vrtojba

Odkritje spomenika

Zveza primorskih partizanov iz Vrtojbe sporoča, da bo 19. marca slavnostno odkritje spomenika padlim partizanom. Vabimo vse, da se v čim večjem številu udeležite te proslave.

Št. Vid pri Vipavi

Vipavska proslavlja junaka Vojka

Štiri leta so minila, odkar je padel herojske smrti naš nepozabni Vojko. V Št. Vidu pri Vi-

pavi se je vršila ganljiva spominska svečanost, ki se je udeležila velika množica. Vas je bila okrašena z zastavami in priložnostnimi parolami. V društveni dvorani je tovariš iz vipavskega okraja orisal življenje in delo mladega junaka, nakar se je razvil sprevod po glavni ulici, na kateri je hvaležno ljudstvo odkrilo spominsko ploščo z napisom »Vojkova ulica«. Vaščani so nato z zastavami na čelu krenili na pokopališče, kjer so se oddolžili spomenu velikega borca za svobodo.

MLADINSKI PLES V „Sport Centru“

V soboto, dne 15. marca ob 20. uri priredi antifašistična mladina v Gorici Mladinski ples v dvorani »Sport Centra« na Katarinijevem trgu — (vhod iz Orzonijeve ulice).

Goriška mladina poziva občinstvo, naj ne zamudi te zabave in plesne prireditve, ki obeta obilo razvedrila za vse.

TEK ČEZ DRN IN STRN V GORICI

Zborni mesto pri »Gira«

Delavski sportni krožek v Gorici priredi v nedeljo, 16. t. m., tek čez drn in strn, za goriške fizikulturnike. Razpisane so na-

mi smo na vrst!« V mladih srečih se je porajala negotovost. »O, borba. Ali bomo uspeli?«

Pod Krnom je bitka zavzemala vedno večjo ostrino. Tudi protitankovka se je začela zamolklo oglašati.

»Aha, Rdeči rob je na vrst! Kdaj, kdaj bomo mi?«

Zdravko se je vzpel iznad zida in se bliskoma sklonil: »Vrag, jih že imamo na grbi!« Praske-tanje šarčevih krogel, ki so udarjale v skalovje, mu je prekinilo stavek. Splazil se je v kaverno in pomagal Milanu postaviti bre-

»No, pa dajmo se!«

Skupina Nemcev se je pod kri-tjem basača povzpela do položaja in ga obkoljevala. »Pazi, Mile!« je kričnil Zdravko. Salva je zadonela. Nemec, ki se je sklonil nad skalo, je zaječal in zdrčal po gramozu nizdol. »Dobro je!« je vzklilnil Zdravko in prestregel s parabellom drugega, ki je zavihtel bombo. Sesedel se je, Svaba. Trenutek za tem se mu je bomba razpočila v roki in ga, mrtvega, raznesla. Kar se Nini nenadoma obrne in sproži samokres v Nemca, ki jih je hotel iznenaditi. »Obkrožajo nas!« je z resnim glasom sprego-

grade za vse kategorije tekmovalcev.

Zborni mesto je pri gostilni »Gira« na pevmskem mostu ob 10. uri zjutraj.

Prizor z nedeljske tekme med beograjskim Partizanom in Lj. Ponziane v Trstu

V nedeljo je bila v Trstu odigrana nogometna tekma med ljubitelji Ponziane in enajstorico Partizana. Tekmi je prisostvovalo 10.000 ljudi. V prvem polčasu

VAŽNO MLADINSKO ZBOROVANJE V GORICI

V Gorici »Pri zvezdi« se je vršilo v nedeljo 9. t. m. pomembno zborovanje mladine, katerega so se polnoštevilno udeležili mladinci in mladinke iz vseh slovenskih vasi, ki bodo pripadale italijanski državi. Polnoštevilna je bila udeležba od strani mladincev iz mesta. Zastopana je bila tudi italijanska antifašistična mladina.

Člani vodstva Mladine so podali izčrpna in načelna poročila o bodočih nalogah vseh antifašističnih in demokratičnih mladinskih organizacij za udrnitev miru in bratstva na tem ozemlju, kakor tudi za okrepitev demokracije v novi državi, kateri bodo pripadali ti kraji.

Mladinci so živahno posegli v diskusijo ter so med drugim ostro žigosali teroristične akcije, ki jih v nočnih urah izvršujejo na tem ozemlju teroristi, ki se zbirajo okrog »Divisione Gorizia«, »Disperate« in podobnih zločinskih organizacij. Napredna mladina ne bo nasledila tem šovinističnim izzivačem; nasprotno, ona bo branila pravice narodne

Goriška mladina in fizikulturniki vseh starosti, naj se polnoštevilno udeležijo zdrave športne prireditve.

so pokazali gostje krasno igro polno duhovitih kombinacij in drznih posegov; v drugi polovici pa so prevladovali Tržačani. Tekma je končala z 2:1 v prid Partizana.

manjšine in se borila proti vsem poskusom novega nacionalnega zatiranja, katerega predhodniki so zaenkrat nočni teroristi.

Pretekli teden se je končal v Leningradu šahovski turnir za prvenstvo Sovjetske zveze. Zmagovalec XV. šampionata ZSSR je velemejster Keres, ki je dosegel 14 točk od 19 možnih. Na drugem mestu je Boleslavski s 13 točkami, na tretjem Boudarevski s 12 točkami. Slede Smislov, Bronstein, Toluš, Flohr, Liliental in dr.

Na šahovskem turnirju za ekipo prvenstvo FLRJ si je ekipa »Crvene zvezde« iz Beograda pridobila naslov ekipnega prvaka države. Beograjski šahisti so se zelo zanimali za ta šahovski turnir.

lan. Nemo je nagubil čelo in zaskrbljeno opazoval. »Čudim se,« je Nini prekinil molk, obrnjen proti Zdravku »čudim se, da niso spustili v akcijo basačev! Ja, kako si pa morejo misliti, da bodo sem prispeli!...«

No, bomo že videli! Gre za kožo. Ali ti... ali jaz!«

»Halo, švabi 100 metrov pred vami. Napredujte... Streljaj, bređa, na 50 korakov. Pozor!«

»Dobro!« je odgovoril Milan kurirju, ki je opazoval za skalami. Kar se na Sleme planini nekaj razpoči, nato pa se čuje oster žvižg, ki se krulče stopnjuje, bliža. »Pozor! Basač!« zakriči Milan in se umakne v duplino. V skoku mu sledita tovariša. Oster pok jekne v sotesko. »Fiii, kako frči!« sikne Zdravko.

Drobci kamenja in železa se usipljejo na vse strani. Milan se skloni izpod šotorke, se ozre in s smehom na ustnicah: »Prenizka je bila... Da bi jih strela, že zopet!« Res se je znova bližalo brneče žvižganje, kateremu je sledil pok. »Fantje, blizu je bila!« se pošali Zdravko, popravlja juč šotorko, ki jo je bil zračni pritisk malone razparal. Ninč se je sklonil in, ob žvižgu tretje bombe, šepnil: »Grem po bređa, lahko bi jo poškodovali!« Že je

bil zunaj. A tovariša sta ga pri-jela in ga zadržala: »Nini, ne delaj vendar neumnosti! Ne slišiš bombe? Več stane tvoja glava nego bređa... Bodi no pameten!« Odgovoril jima je pok, ki je odtrgal šotorko. Skorajda jih je prilepil na steno dupline. Votlina se je začela napolnjevati z dušljivim dimom dinamita. Sedaj pa je Nini skočil. Pograbil je težko orožje in ga potisnil v kaverno. Pogled mu je obstal na le-sketajočem se koscu železa, na katerem je tlel fosfor. Vrnil se je k tovarišema, držeč v roki zaboje metkov in kos bombe. »Hvala!« je vzklilnil.

»Fv, fv, fv, fv.« »Je že zopet tu!« Eksplozija se je razlegla po soteski in odmevala v globelj. »No, hvala Bogu, smo že izven nevarnosti! Više so jo tlesnili!«

Tedaj jih je presenetil groze poln krik. »Kurir!« je vzklilnil Ninč. Približali so se izhodu in na pragu dupline zri v dim ki se je redčil. Kar se je na skali prikazal kurir. Leva roka mu je bila popolnoma odsekana. Zelen obлека se mu je smodila, in vpil je, strašno vpil. Tedaj pa je nenadoma zaregljal šarce. Kurir je kričnil, se prijel z desnico za trebuh in strmoglavil v prepad. »No, sedaj smo pa mi, da,

voril. Milan je začel tolči z bre-do v skale, izza katerih so se prikazovale temne čelade.

»Obkrožajo? Ja, hudiča, kaj pa delajo ostali? Upam, da nas ne bodo pustili tukaj, da poginemo kot podgane.« V odgovor se mu je dum-dumka razpočila nad glavo in drobci apnenca so se mu vsuli na psenične kodre.

»Na, banda!« je kričnil Zdravko. Z dolgim rafalom je prekucnil mitraljeza in pomočnika, ki sta se dvignila iz zaklona. Šarec je utihnil. Krogle so začele od vseh strani udarjati na zaklon. Bomba se je razpočila par korakov od njih in jih ovila v vijoličast dim. »Streljaj, Milan!« A bređa ni dala več glasu od sebe. Zdravko se je ozrl, si pomel oči, izstrelil rafal v krdelo Nemcev, ki so jurili in se umaknili k mitraljezu. »Streljaj, Milan, kaj vendar delaš?«

Obmolnil je. Milan je slonel na bređi, po kateri je polzela kri, rdeča, sveža kri. Sklonil se je, vzdignil mu glavo in zastrmei v obraz, v mladi, pogumni, razumni obraz. Na čelu je zijala jamica, iz katere je curljala živa kri. Dvignil ga je in sklonjen povlekel v notranjost. Ninč je obrnil cev bređe v Nemce in

streljal, streljal. Cepali so in vpi-li in tekali naprej. »Na, za Milana, da, za Milana, za nas, za nas vse!« je zarjul Zdravko, odvil bombo in jo zalučal. Z oglašujočem treskom se je razpočila in jih pometla. Nato je sprožil proti drugi skupini, ki jo je ob-streljeval Ninč in ki se je spuščala po skalni razpoki do njih.

A klecnil je, bolesto kričal, razprostrl roke in omahnil. Ninč se je ozrl, izpraznil saržer, zagrabil bombo. Nato se je oči-mislil. Bled, ožgan od bitke, je povlekel Zdravka, dragega prijatelja, k Milanu. Krogle so udarjale in prasketale v steno. Zazrl se je v trupli: »Zbogom, zbogom!« je zaječal.

Planil je pred duplino kot divji, pobil s pištolo Nemca, ki se je približal, zalučal bombo, obstal, se stresel, pobledel, se sesedel. Kri mu je mahoma oblila ves obraz. Samo oči, dobrohotne, mirne fantovske oči so mrtve, z nasmeškom zrla v drhal, ki se je bližala, pijana krvi, z zverinskimi križami...

Sonce pa je pripekalo in beli oblaki so zrla na Krn. Rdeči rob in na gričevje. Zrli so tudi na duplino, pred katero je počivala trojka, hrabra trojka...

VELIKI GLASBENO-BALETNI NASTOP

v nedeljo v dvorani kulturnega doma v Solkanu

KULTURA BODI NAŠE MERILO

Še enkrat opozarjamo posebno goriške Slovenke in Slovence na glasbeno - baletni nastop dne 16. t. m. ob 3. uri popoldne v dvorani kulturnega doma v Solkanu.

Pevsko in glasbeno društvo v Gorici ter njegova glasbena šola hočejo pokazati vsaj delček svojega truda. Hočejo kulturno tekMOVATI!

Sporod za nastop je bil tako izbran, da bo zadovoljil ne le kulturnega kritika, marveč tudi obiskovalca, ki bo hotel urico oddihati. Mogočni zbori se vrste za ljubkimi otroškimi, vmes zopet na poseben način naštudirane upodablajoče slike kot »Kmečka pesem« o delu kmečke mladine ali pesem »Ples strojev«, ki v živi ritmiki posnema brnenje in udarjanje tovarniških strojev, pa zopet izbrani baleti po glasbi Čajkovskega ali koreografsko podana Bohunova »Ave Marija«, vse pa izzveni v mogočni »Pesmi svobode«.

Zanimanje za ta glasbeno - baletni koncert je že zelo veliko v vseh krogih, ki žele spoznati v resnici nepristransko, koliko zmora ta najzaprtejša meja sfovanstva. Bodo pa goriške Slovenke in njih kulturo, kar še enkrat poudarjamo, prav po takih nastopih ocenjevali. Nemara bi bilo odveč pozivati slovenske meščane in okoličane, da s svojo udeležbo podpro taka važna kulturna in narodna stremeljenja, ko se še celo tuji krogi hočejo te prireditve udeležiti.

Natančen spored bomo objavili na posebnih tiskovinah, ki bodo na prodaj skupaj z vstopnico. Listki bodo v predprodaji v Ljudski knjižnici v Gorici na Travniku in eno uro pred nastopom v gledališni blagajni.

Moskva središče sovjetske umetnosti

Moskva je znana kot središče sovjetske umetnosti. Nekatera moskovska gledališča so znana po vsem svetu. V moskovskih muzejih so največje umetnine ruskega slikarstva in kiparstva. Istočasno je Moskva umetniško središče za vso državo. V Moskvi je okoli 30 gledališč, v katerih prikazujejo opere, drame, glasbene komedije in satire, dalje štiri otroška gledališča in nekaj gledališč manjših narodov. V središču Moskve je »Bolšoj teater«, ki prikazuje dela največjih ruskih skladateljev in najboljših opere ter baletne.

V bližini je najstarejše rusko dramsko gledališče »Mali teater« — zibelka realistične šole dramske umetnosti v Rusiji. Po vsem svetu znani »Moskovski teater«, ki sta ga pred 49 leti ustanovila znamenita ruska režiserja Konstantin Stanislavski in Vladimir Nemirovič - Dančenko, uživa sloves najboljšega ruskega dramskega gledališča.

V industrijski četrti Moskve bo pričelo z delom novo gledališče. Kolektiv tega gledališča bo sestavljen iz mladih igralcev, ki so končali igalsko šolo pod vodstvom mojstra moskovske gledališke umetnosti v palači kulture tovarne Stalin.

Dejansko razpolaga vsako večje gledališče v Moskvi z lastnim studiom, kjer se šolajo mladi igralci. Razen tega ima Moskva več gledaliških baletnih šol, kjer študirajo igralci iz vse Sovjetske zveze. Državni inštitut za gledališko umetnost vežba gledališke skupine za gledališča različnih sovjetskih republik.

Na letnih umetniških razstavah v Moskvi razstavljajo kiparji in slikarji iz vse Sovjetske zveze svoje slike in skulpture.

Letos bo prirejena za 30 letnico obstoja sovjetske oblasti v Moskvi velika razstava, ki bo prikazovala uspehe sovjetske likovne umetnosti v zadnjih 30 letih. V Moskvi delujejo znameniti sovjetski slikarji in kiparji na pr. Aleksander Gerasimov, Vera Muhina, Sergej Merkurov, Kukrinski in drugi.

Polovica sovjetskih filmov je napravljena v moskovskem filmskem studiu »Mosfilm«. V njegovem okviru so centralni študij za snemanje dokumentarnih filmov, študij za snemanje znanstvenih in tehničnih filmov in študij za izdelovanje risanih filmov.

Pred dvema leti je bil v Moskvi prvič na svetu odprt študij za izdelovanje s teroskopskih filmov. Moskva ima nad 500 kino-

dvoran in kinematografskih naprav v klubih. Moskovske kinodvorane in gledališča obišče vsak dan okoli 100.000 gledalcev.

Moskva je središče združenja sovjetskih umetnikov n. pr. Vse-ruskega gledališkega društva, Zveze sovjetskih slikarjev in arhitektov, itd. Vsako društvo ima svoj klub, kjer čitajo in razpravljajo o novih delih, prirejajo razstave slik in prikazujejo gledališke komade ter filme, itd. V Moskvi živi 900 književnikov, 2000 igralcev in igral, nad 1000 slikarjev in kiparjev in približno 1500 arhitektov. Umetniška dela, ustvarjena v prestolici Sovjetske zveze, prikazujejo po vsej Sovjetski zvezi.

Najdba važne zgodovinske plošče v Zadru

Po daljšem iskanju je kustos zadrškega muzeja profesor Matija Suić našel v Zadru znamenito ploščo, ki je bila med italijansko okupacijo v zadrski katedrali sv. Simona. Na plošči je ohranjen napis iz l. 1177, ko je zadrsko prebivalstvo sprejelo papeža Aleksandra III., pojoč pesmi v slovenskem jeziku.

Ta dokument je važen za našo narodno zgodovino, ker dokazuje etnično enotnost slovenskega življa v Zadru v XII. stoletju. Prav tako dokazuje, da je bila asimilacija potomcev romaniziranih Ilircv ob naši obali v tistem času že končana.

Italijanski imperialisti so skušali to ploščo skriti iz razloga, ker je pričala njihovih laži o italijanskem značaju tega mesta. Plošča bo postavljena zopet na svoje staro mesto, s čemer bo popravljena krivica, ki so jo skušali povzročiti italijanski imperialistični šoviniisti zgodovini.

Tovarna fine mehanike „Iskra“ v Kranju

Pred kratkim je minulo leto dni, odkar je tovarna fine mehanike »Iskra« v Kranju v takratnih skromnih razmerah izdelala svoj prvi produkt: nožno stiskalnico. Takrat je tovarna pričela delati s 30 delavci, danes pa je njihovo število naraslo že na 140. Tovarna pa ima ustanovljeno tudi industrijska šola, ki jo poseja 140 učencev. V tovarni je bilo doslej izdelanih 45 izdelkov raznih vrst. Največ je bilo izdelanih stenskih ur s fino izdelavo na utež. Teh so v tem letu obstoja izdelali 1.200 komadov. Izdelanih je bilo tudi 18.700 komadov raznih vrst orodja, ki ga tovarna rabi za lastno upora-

bo. Na podlagi 8.000 risb je tovarna doslej izdelala okrog 100 konstrukcij.

Tovarna »Iskra« se pripravlja sedaj na izdelavo več novih predmetov, ki se v predvojni Jugoslaviji in dosedaj pri nas še niso izdelovali. Tako izdelujejo prvi kinoprojektor, za kar je najvažnejši del — glava — že gotova. V preteklem tednu so delali prve poizkuse z razvijanjem filma. Ostali deli kinoprojektorja so še v izdelavi in bo verjetno do 1. maja kinoprojektor gotov.

IZ LOVČEVH ZAPISKOV

Stari lovec Franc Stres nam piše:

Kdor pozna naše lepe gore ob gorenji Soči, bo rad verjel — tudi če ni lovec — da je bil tu pred prvo svetovno vojno za lovca pravi raj. Divje koze je moral po drugih krajih iskati lovec po nevarnih pečinah. Tu pri nas je bil po eni uri hoje iz doline že pri njih. Ni ti bilo treba plezati po vrhovih; srne so bile v vseh gozdovih in ne v malem številu. Jerebov je bilo toliko, da si jih videl poleti in pozimi v dolini in ko si vstal zgodaj si naletel na cesti na cele trope teh ptic. Tudi zajčja družina je štela veliko članov; ljudje, ki so se vozili zvečer s pošto iz Tolmina v Kobarid, so si radi preskrbeli prostor sprejaj, ker se jim je vedno nudil lep prizor: najmanj po pet zajcev je delalo vsakikrat akrobacije pred avtom.

Pošta vozi še vedno ob isti uri po isti cesti, toda zajčkov ne vidiš več. In ako bo šlo še nekaj časa tako naprej, se bo uresničil šaljiv odgovor nekega kmeta, ki ga je lovec vprašal: »Očka, ali ste videli tod mimo zajca?« — »Da, da — za sv. Miklavž bo tri leta od tega, ko jo je tod maha!«

Tega uničenja sta v prvi vrsti krivi dve vojni, ki sta bili pri nas. Krivi pa so tudi nekateri izmed nas, ki niso gledali in ki posebno sedaj ne gledajo na drugo, kot da bi čim več polovili in uničili, bodisi z orožjem, bodisi z zankami in z drugimi nedovoljenimi sredstvi. Veliko škodo delajo tudi psi, ki jih ima lažke rečem vsaka hiša in katerim se spomladi in poleti dovoli prosto kretanje v polju, tako da lahko uničujejo novi zarod.

Kar je vojna razdejala in uničila, bo treba zopet postaviti. V kratkem bo ustanovljeno lovsko društvo na Kobariškem. Namen tega društva bo najprej strogo zaščititi vso divjad — vsaj za nekaj časa — dokler se zopet ne pomnoži. Na drugi strani bo treba marsikatero lovca malo lovsko izobraziti, kajti ni še lovec, kdor zna samo streljati. Stari lovci vedo v tem oziru mnogo povedati novemu naraščanju, tako da bomo lahko v par letih zopet ponosni na naša lovišča, ki nam bodo vir zabave in gospodarske koristi.

Lovsko društvo bo moralo sprejeti pod svoje varstvo tudi ribolov. Kakor so bila naša lovišča polna divjačine, tako je bila naša Soča polna rib, dokler jih niso skoraj uničili s strelivom in strupom. Tudi v tem pogledu bo treba trdo prijeti za delo, da se zopet zaredi, kar je nekdanj bilo v naših vodah.

OBVESTILO

Pri protokolnem uradu mestnega županstva je izstavljen v pregled občinstvu za dobo petnajstih dni, od 10. do 25. marca t. l., redni glavni anagrafični seznam kmečkih delavcev, stanujočih v goriški občini, veljaven za leto 1946.

Kdor smatra, da ga to zanima, je vabljen, naj si ta seznam ogleda.

Kam so se utrnile tvoje oči?

Ko smo sovraga po hosti zeleni
iz domovine podili vse dni,
bil si, predragi, premalo pri meni,
da bi doslutil, kaj vse si mi ti.

Najini so govorili pogledi,
ko so vrvele priprave za boj.
Zdaj pa me žeja po tvoji besedi.
Kam te tvoj zvesti odvedel je roj?

Danes, predragi, so boji končani.
Zdaj govorila bi tvojim očem.
Iščem te v hosti in kličem v poljani.
Ali prizovem te, sama ne vem.

Ni te sovragova roka umorila?
Kam so se utrnile tvoje oči?
Da te pokriva prerana gomila —
tega verjeti mogoče mi ni.

Te ne more pokrivati ruša
sredi lesov ali sredi poljan.
Pridi! Po tebi umira mi duša.
Ali naj kliče, umira zaman?

- d -

DROBNE NOVICE

* Trije neznanci so odvedli in pretepli Sorella, predsednika sindikata delavcev filmske industrije, ki pripada ameriški federaciji dela. Sorell vodi stavko v hollywoodskih filmskih družbah (štrajk traja že 6 mesecev). Na nekem samotnem kraju, ki je oddaljen 30 milj severno od Los Angelesa, so ugrabitelji vrgli napadenega sindikalista iz avtomobila. Eden izmed ugrabiteljev je bil oblečen v policijsko uniformo.

* Predsednik vietnamske republike Ho Ši Mina je naslovil preko vietnamskega radia apel na francosko vladu in francoski narod. V pozivu je med drugim ugotovitev, da vietnamska in francoska kri še nadalje teče ter se omenjajo številna uničena mesta in poudarja potreba po ustavitvi sovraštva in Indokini. »Vietnamski narod želi samo neodvisnost«, tako se glasi apel ob zaključku.

* Po najnovejših vesteh iz Indonezije se nadaljujejo boji v sektorjih Padanga in Modana. Holandske čete so v bližini Modana težko bombardirale indonezijske položaje.

* Iz Jeruzalema poročajo, da so v Haifi vrgli v zrak palestinski državni davčni urad. Eksplozija je povzročila veliko škodo. To pot se v poročilu ne omenja židovska teroristična organizacija »Irgun Zvai Leumi«.

* Prebivalstvo Stockolma zahteva od vlade prekinitve vseh odnosov s Francovo Španijo.

* Praško založništvo Oros je izdalo v ruskem prevodu izbor pesmi in proze pomembnega češkega literarnega klasika Jana Nerude.

* Albanska mladina bo letos s prostovoljnimi delom izgradila prvo železniško progo Drač-Elbasan, ki bo dolga 66 kilometrov. Proga bo ogromne važnosti za industrializacijo Albanije; odprla bo pot in omogočila razvoj bogatim ležiščem nafte, premoga in drugih surovin.

* V zimskih mesecih so otroci čeških narodnih šol v Pragi in na podeželju zbrali za bolgarske otroke 430 stotov sladkorja. To darilo je češkoslovaška delegacija predala v teh dneh v Sofiji ženi bolgarskega ministrskega predsednika Georgija Dimitrova s prošnjo, da ga razdeli med najpotrebnejše bolgarske otroke.

* Razprava proti morilki generala de Wintona se bo pričela 19. marca t. l. pred Vrhovnim sodiščem ZVU v Trstu.

* V Avstriji vlada veliko zanimanje za češko knjigo. Več dobrih prevajalcev je pripravilo že celo vrsto knjig, ki se že tiskajo.

* Žena Hermana Goeringa Emmy bo prišla pred sodišče za denacifikacijo, ker je bila članica hitlerjevske stranke in je to izkoriščala.

* Sedem višjih funkcionarjev tržaške civilne policije je podalo ostavko.

* 4. t. m. je bil v Glasbenem zavodu v Zagrebu simfonični koncert orkestra zagrebske radijske postaje. Dirigiral je angleški dirigent Clarence Reybod. Občinstvo, ki je napolnilo dvorano glasbenega zavoda, je toplo pozdravilo angleškega gosta in naše glasbenike.

* V Beograd je prispela znana poljska umetnica in prvakinja varšavske opere Eva Bandrowska - Turska. Gostovala bo v beograjski, zagrebski in ljubljanski operi.

* V leningrajskem Domu arhitektov je bila odprta razstava del 7 - letnega slikarja Mihaila Majofisa. Mihail je pokazal že v četrtem letu posebno nagajenost do slikarstva in pričel polegoma slikati. Razstavljenih je okoli 100 njegovih del.

* Ob zaključku glavnih del pri obnovi dnjerske hidrocentrale, je poslal generalisim Stalin graditeljem »Dnjeprostroja« pismo, v katerem izraža svoje zadovoljstvo delavcem, inženirjem in nameščencem.

* Po uradnih podatkih je bilo januarja 1947 v Kanadi 196.000 brezposelnih, med njimi 158.000 moških. V januarju je bilo tudi 13 stavek.

* Leta 1948 se bo vršil v Pragi XI. vsesokolski izlet. Že sedaj se češkoslovaške državne železnice pripravljajo na to veliko slavnost. V presledkih 14 dni bo treba prepeljati naenkrat v glavno mesto republike 120.000 dijakov in dijakinj, preko 90.000 naraščaja in pol milijona telovadcev. Poleg tega bodo morale češkoslovaške železnice pripeljati v Prago iz različnih krajev republike in inozemstva približno milijon obiskovalcev. Iz Amerike in Kanade se je že do sedaj priglasilo nad 20.000 obiskovalcev.

* Dne 7. t. m. so se vršile po vsej Češkoslovaški velike proslave rojstnega dne T. Maža Masaryka, prvega predsednika Češkoslovaške republike.

IZHAJA ENKRAT NA TEDEN — Urednik: J. KRISTIJAN BAVDAŽ
Za list odgovarja ALOJZ BUDIN — Uredništvo in uprava: Gorica,
Korzo Roosevelt, 33/II. — Izdaja lista je odobrena od A. I. S.
Tisk KATOLIŠKE TISKARNE v Gorici — Najemnik: »Primorski dnevnik«